Het leefklimaat van jongeren in Paljas Plus Tender

Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

Instellingsrapport

Inspectie Jeugdzorg
Inspectie van het Onderwijs

Utrecht, juni 2011

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2010 en 2011 komt stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.
Bij Paljas Plus Tender wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door het Warandecollege.

In dit rapport geeft de Inspectie Jeugdzorg antwoord op de vraag in hoeverre de instelling in staat is om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.
De Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling voldoende is.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in Paljas Plus Tender voor jongeren *voldoende* is.

De instelling komt goed uit het onderzoek wat betreft de volgende punten:

- De instelling biedt de jongeren een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt rekening met de leeftijd en problematiek van jongeren bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van jongeren daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling leefgroep zijn operationeel.
- Het personeel is toegerust voor het werk met de jongeren.

Belangrijke knelpunten zijn echter:

- Jongeren zitten in het begin vaak te lang op de groep voordat ze met onderwijs kunnen beginnen. Dit sluit niet aan bij wat de jongeren willen en nodig hebben.
- Bovendien zijn er op de groep voor jongeren die nog geen onderwijs volgen onvoldoende activiteiten te doen en is er onvoldoende variatie.
- Verklaringen omtrent gedrag zijn niet voor alle medewerkers aanwezig, tevens is voor een aantal medewerkers de VOG ruim later (meer dan zes maanden) afgegeven dan het moment waarop de medewerkers in dienst zijn getreden.

De inspectie beveelt aan dat de instelling zorgt dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij het leefklimaat van de jongeren gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen.

Het eindoordeel van de inspecties luidt dat Paljas Plus Tender en het Warandecollege *onvoldoende* samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbreekt.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- Voor de jongeren is onderwijs geen essentieel onderdeel van de behandeling, omdat jongeren vaak lang moeten wachten op de groep voordat zij met het onderwijs kunnen beginnen.
- De jongeren worden niet op een vergelijkbare manier benaderd en behandeld op school en binnen de instelling, omdat school en instelling onvoldoende samenwerken bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren. Afspraken rond de dagelijkse overdracht worden maar gedeeltelijk uitgevoerd.
- Het leefklimaat voor jongeren is minder veilig en voorspelbaar omdat school en onderwijs bij incidenten niet eenduidig handelen, registreren en evalueren.

De inspecties bevelen aan dat instelling en school zorgen dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De Inspectie Jeugdzorg wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met het Warandecollege gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3
Hoofdstuk 1 Inleiding 7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in Paljas Plus Tender 9
2.1 Dagprogramma 9
2.2 Passende en aandachtvolle omgeving 11
2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep 13
2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep 14
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen Paljas Plus Tender en het Warandecollege 17
3.1 Samenwerking instelling en school 17
Hoofdstuk 4 Het Warandecollege 21
4.1 Dagprogramma 22
Hoofdstuk 5 Eindoordelen en aanbevelingen 25
5.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg 25
5.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg 26
Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties 29
Bijlage 2 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg 33
Bijlage 3 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport 37

Hoofdstuk 1 Inleiding

Stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg
In september 2008 heeft de MOgroep Jeugdzorg (inmiddels Jeugdzorg Nederland) het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging hiervan heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij in 2008 op verzoek van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin is gestart bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg en dat loopt tot en met 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg.
In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt.

Stap 2: toezicht op een veilig en verantwoord leefklimaat
In stap 2 komen normen uit de volgende onderdelen van het Kwaliteitskader aan bod: opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling[1], omdat een goed leefklimaat voor de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instellingen voor gesloten jeugdzorg in staat zijn om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De inspectie beoordeelt aan de hand van een toetsingskader of het leefklimaat veilig en verantwoord is. Over de invulling van dit toetsingskader heeft de inspectie nauw overleg gehad met de sector gesloten jeugdzorg, zodat het gaat om zoveel mogelijk gedeelde opvattingen over wat een veilig en verantwoord leefklimaat is. Daarnaast heeft de inspectie zich laten inspireren door jongeren die hebben beschreven wat maakt dat het leven op de groep voor hen veilig is[2]. Zij noemen onder andere voldoende rust, regelmaat, ruimte en privacy; een aanpak gericht op herstel in plaats van beheersing; het benoemen wat goed gaat in plaats van wat verkeerd gaat; respect; vertrouwen, dat de pedagogisch medewerkers het goede voorbeeld geven.

Goede samenwerking tussen school en instelling belangrijk voor een veilig en verantwoord leefklimaat
In het overleg over het toetsingskader heeft de sector gesloten jeugdzorg aangegeven dat ook de samenwerking met school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord

[1] In het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg valt leefklimaat onder het thema opvoeding.
[2] Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, standaard 14. Zie ook bijlage 2.

leefklimaat. Wanneer een jongere in de gesloten jeugdzorg behandeld wordt, werken de school en de instelling tegelijkertijd met de jongere aan diens toekomst. De tijd die de jongere op school doorbrengt maakt een belangrijk deel uit van het dagprogramma. In een goede samenwerking versterken school en instelling elkaar en zorgen zij samen dat de jongere werkelijk een perspectief heeft voor zijn toekomst. Bij een ontbrekende of slechte samenwerking heeft de jongere daar zowel op school als op de leefgroep last van en wordt een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat niet vervuld.

Omdat de samenwerking met onderwijs zo belangrijk is voert de inspectie het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.
De Inspectie van het Onderwijs doet, waar dit in haar toezichtplanning mogelijk is, tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school. Waar dit niet mogelijk is, levert de inspectie informatie uit toezicht dat zij kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school. Bij Paljas Plus Tender heeft de Inspectie van het Onderwijs wel tegelijkertijd toezicht uitgevoerd.

Dit rapport
De Inspectie Jeugdzorg geeft in dit rapport antwoord op de vraag in hoeverre Paljas Plus Tender in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. De Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling voldoende is.
Bij Paljas Plus Tender wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door het Warandecollege. De Inspectie van het Onderwijs geeft antwoord op de vraag of de kwaliteit van het dagprogramma dat de school biedt voldoende is.

Leeswijzer
In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat van de jongeren in de instelling.
In *hoofdstuk 3* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en de instelling.
In *hoofdstuk 4* staan de bevindingen en het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.
In *hoofdstuk 5* staan de eindoordelen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs en de aanbevelingen aan de instelling en de school.
In *bijlage 1* staat het toetsingskader. Hierin worden de thema's beschreven waarop de inspecties toetsen.
In *bijlage 2* staat de onderzoeksopzet van de Inspectie Jeugdzorg beschreven.
In *bijlage 3* staat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in Paljas Plus Tender

Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg naar het leefklimaat kent vier thema's waarin de verwachtingen van de inspectie zijn aangegeven. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen. De thema's zijn:

- *het dagprogramma (routine leefgroep en vrije tijd)*[3]*;*
- *passende en aandachtvolle omgeving;*
- *aandacht voor samenstelling groep;*
- *voldoende toegerust personeel leefgroep.*

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier thema's. Elk thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. De criteria geven weer wat de inspectie verwacht. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een instelling aan de verwachting voldoet.

Elke paragraaf begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.[4]
In het toetsingskader in bijlage 1 geeft de inspectie per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordeelt. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens haar toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

2.1 Dagprogramma

Scores per indicator

Criterium **De instelling zorgt voor een passende dagbesteding en –structuur voor de jongeren**	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren		√
Dagprogramma met voldoende en gevarieerd aanbod		√
Dagprogramma met invloed jongeren	√	

[3] De subthema's school en samenwerking tussen instelling en school komen aan bod in hoofdstuk 3.
[4] De scores zijn dus anders dan in het toezicht stap 1, waarin sprake was van een vierpuntsschaal: afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd. De reden hiervoor is dat het toezicht naar het leefklimaat zich bij uitstek richt op de praktijk. Beleid op het gebied van leefklimaat is nauwelijks aan de orde in het onderzoek.

Toelichting

Dagprogramma sluit onvoldoende aan bij behoeften jongeren
Jongeren die geplaatst worden bij Paljas Plus Tender ontvangen na plaatsing vaak te lang geen onderwijs. De geïnterviewde jongeren noemen periodes van zeven weken, vier maanden en zes maanden. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

De jongeren volgen binnen de instelling een gestructureerd dagprogramma. Het dagprogramma bevat drie elementen: de dagelijkse routine in de leefgroep, het schoolprogramma en de vrije tijd. Voor de jongeren die net bij de instelling geplaatst zijn en nog niet naar school gaan, is dit anders. Wanneer de andere jongeren naar school zijn, is er voor deze jongeren geen vast dagprogramma. Zij hebben een extra kamermoment en verder bedenken de pedagogisch medewerkers per dag activiteiten om deze tijd te vullen. Zoals hierboven genoemd, gaat dit regelmatig om lange periodes. Buiten de schooltijden volgen deze jongeren verder wel het dagprogramma met de andere jongeren.
De jongeren hebben in het weekend en in vakanties een aangepast dagprogramma. Jongeren geven aan dat er dan wat meer ruimte is om binnen een leefgroep van de vaste dagstructuur af te wijken.
Paljas Plus Tender heeft zes gesloten groepen, waarvan één groep (Terra) speciaal bedoeld is voor de laatste fase van geslotenheid. De jongeren in deze groep volgen een ander dagprogramma en doorlopen een andere fasering.
In de leefgroepen zitten jongeren met verschillende fasering door elkaar heen. De jongeren binnen Paljas Plus Tender hebben allemaal twee kamermomenten per dag. Jongeren die geen onderwijs volgen hebben zoals hierboven aangegeven een derde kamermoment per dag. Voor de jongeren op groep Terra is het mogelijk om incidenteel een kamermoment over te slaan in overleg met de groepsleiding.
Afhankelijk van de fase waar jongeren in zitten, kunnen ze op de groep, buiten de groep of buiten het terrein van de instelling aan individuele activiteiten deelnemen. Dit is mogelijk na overleg en met toestemming van de groepsleiding. De jongeren maken ook gebruik van deze mogelijkheden.

Aanbod dagprogramma voor een deel van de jongeren onvoldoende en niet gevarieerd genoeg
Paljas Plus Tender biedt voldoende verschillende activiteiten aan voor de jongeren die ook onderwijs volgen. Voor de jongeren die net bij de instelling geplaatst zijn en nog niet naar school gaan, is er onvoldoende programma gedurende de tijd dat de andere jongeren naar school gaan. Daarom beoordeelt de inspectie deze indicator toch als niet operationeel.

Er is voor de jongeren die nog niet naar school gaan geen gevarieerd activiteitenaanbod gedurende de tijd dat de andere jongeren naar school gaan. Het wordt aan de individuele pedagogisch medewerker overgelaten om per dag iets te verzinnen voor deze jongeren. De ene medewerker is daarin creatiever dan de ander. Daarnaast is het ook voor een creatieve medewerker moeilijk steeds iets te bedenken wanneer het lang gaat duren voordat de jongere naar school kan. Het komt voor dat de jongeren vooral veel tv kijken of op de playstation spelen.

Voor alle jongeren wordt er wekelijks een groepsvergadering en één groepsactiviteit georganiseerd. Verder kunnen de jongeren hun vrije tijd doorbrengen op de groep met spelletjes, tv kijken en een spelcomputer. Daarnaast heeft Paljas Plus Tender activiteitenbegeleiders die verschillende activiteitenclubs organiseren. De activiteitenclubs lopen van vakantie tot vakantie. De jongeren moeten zich opgeven voor minimaal één activiteit, maar twee mag ook. Ze kunnen zich opgeven voor bijvoorbeeld Zumba, uiterlijke verzorging, fitness, voetbal, hapjes maken, fotografie, muziek. De fitnessclub van Paljas Plus Tender ligt niet op het terrein en is daarom alleen toegankelijk voor jongeren vanaf fase twee. Vanaf fase drie is er ook ruimte voor zelfstandige activiteiten buiten het terrein, zoals een sportvereniging of naar de stad.
In de zomer worden er losse activiteiten georganiseerd en een kamp waaraan ook jongeren uit fase één mogen meedoen. Alle jongeren met uitzondering van fase één hebben in de zomer een abonnement voor het zwembad aan de overkant van de straat.

Jongeren hebben invloed op het dagprogramma
De jongeren kunnen per periode aangeven aan welke activiteitenclubs zij willen deelnemen. Er is een verplichting om aan minimaal één activiteitenclub mee te doen. De jongeren maken dagelijks een planning voor de invulling van hun vrije tijd. Verder kunnen ze invloed uitoefenen via het groepsgesprek en via een ideeënlijst die op de groep hangt. De jongerenraad is minder geschikt om invloed op het dagprogramma uit te oefenen, omdat deze bestaat uit zowel jongeren van de gesloten als de open residentiële jeugdzorg die zich op hetzelfde terrein bevindt.

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

Criterium **De instelling zorgt voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Goede kwaliteit fysieke leefomgeving	√	
Fysieke leefomgeving met invloed jongeren	√	
Respectvolle omgang	√	
Aandachtvolle houding medewerkers ten opzichte van jongeren	√	

Toelichting

De fysieke leefomgeving is van voldoende kwaliteit
De groepen zijn netjes en schoon. Kapotte spullen worden gerepareerd of vervangen. De jongeren vinden wel dat er verschillen zijn tussen de groepen; sommige groepen zijn gezelliger ingericht dan andere. De groepen zijn overzichtelijk ingedeeld en ingericht. Jongeren en pedagogisch medewerkers noemen als minpunt dat de muren erg ruw zijn, waardoor jongeren en medewerkers zich wel eens beschadigen.
De groepen worden door een schoonmaker schoongemaakt en de jongeren hebben een aantal corveetaken, waaronder het schoon en opgeruimd houden van de eigen kamer, en taken in de

keuken en de tuin. De instelling werkt met groepsmoeders die op de groepen koken en wassen. De groepsmoeders hebben volgens de jongeren een belangrijke rol in de sfeer op de groep.

Jongeren hebben (beperkte) invloed op hun fysieke leefomgeving
De jongeren mogen hun eigen kamer inrichten met eigen spullen zolang die maar niet aanstootgevend of gevaarlijk zijn. Naarmate jongeren in een hogere fase komen, mogen zij meer spullen op hun kamer.
Hun invloed op de gezamenlijke ruimtes is beperkt, maar via de groepsvergadering kunnen ze wel wensen indienen voor de inrichting. De groepsleiding betrekt jongeren wel onder andere bij het inrichten van de zithoek in de tuin of bij een zolder die wordt omgebouwd tot een ruimte voor de jongeren.

De omgang is respectvol
Iedere jongere heeft een mentor en een schaduwmentor. In het begin wordt op de groep gekeken of het klikt tussen de jongere en de beoogd mentor. Het is voor Paljas Plus Tender belangrijk dat de jongere vertrouwen heeft in zijn of haar mentor. Jongeren hebben over het algemeen vertrouwen in de pedagogisch medewerkers. Ze geven aan dat ze met de meerderheid goed overweg kunnen en van hen respect ervaren.
Pedagogisch medewerkers geven aan dat respect een belangrijk onderwerp is binnen Paljas Plus Tender. Zij spreken de jongeren hier regelmatig op aan. Ze zijn zich daarbij bewust van hun voorbeeldfunctie. De pedagogisch medewerkers proberen zich aan de regels te houden die ook voor de jongeren gelden. Ze letten bijvoorbeeld op correct taalgebruik en correcte kleding. Wanneer ze daarin een fout maken, corrigeren ze dat tegenover de jongeren. De jongeren vinden dat de pedagogisch medewerkers vaak het goede voorbeeld geven. Ze geven aan dat de pedagogisch medewerkers altijd gedag zeggen en de stemming goed proberen te houden. Verder noemen ze als voorbeeld dat de pedagogisch medewerkers altijd mee eten, ook wanneer zij het eten zelf niet zo lekker vinden.
De pedagogisch medewerkers spreken elkaar aan op incorrect gedrag of taalgebruik. Dit wordt ook van hen verwacht. De teamleiders streven in de teams naar open communicatie en gerichte onderlinge feedback. In de teamvergaderingen spreken de medewerkers regelmatig over wat zij van elkaar (mogen) verwachten op de leefgroep. De teamleiders zijn veel op de groepen en spreken de medewerkers er direct op aan wanneer zij incorrect gedrag signaleren. Ook de medewerker die zijn collega niet aanspreekt, wordt hierop door de teamleiders aangesproken.

Medewerkers hebben aandachtvolle houding ten opzichte van jongeren
De pedagogisch medewerkers kunnen voldoende aandacht geven aan de jongeren. Zij geven aan dat het ook een kwestie van planning en maatwerk is. Bij de ene jongere is het belangrijk dat de pedagogisch medewerker vooraf aankondigt ergens over te willen praten, bij de ander moet een gesprek juist terloops gevoerd worden. Wanneer een jongere aangeeft dringend aandacht nodig te hebben, dan gaat dat voor andere werkzaamheden.
De pedagogisch medewerkers weten, ook door de teambesprekingen, voldoende over de jongeren op hun groep. Ze weten het meest over hun mentorjongere. Ze benadrukken dat niet alle informatie over een jongere gedeeld hoeft te worden in het team. Zij zijn er alert op dat zij het

open met de jongeren bespreken wanneer zij vinden dat iets wel moet worden doorverteld in verband met diens welzijn.
De jongeren zijn tevreden over de aandacht die ze krijgen van de groepsleiding; er is altijd wel een pedagogisch medewerker om mee te praten. De pedagogisch medewerkers letten volgens de jongeren goed op de doelen uit de fase van de jongere en geven veel complimenten. Zij ervaren dat vooral hun mentor veel van hen weet. Als de jongeren op de groep zijn, is er in ieder geval één pedagogisch medewerker op de groep. De pedagogisch medewerkers spreken elkaar erop aan wanneer zij vinden dat een collega te vaak op kantoor zit.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

Criterium **De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroep** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Bewustzijn problematiek jongeren	√	
Flexibele inzet personeel	√	

Toelichting

Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling zich bewust van de problematiek van de jongeren
Paljas Plus Tender heeft zes gesloten, gemengde groepen, waarvan één groep (Terra) speciaal bedoeld is voor de laatste fase van geslotenheid. In deze groep zitten jongeren die wat ouder zijn en waarvan het perspectief vanaf het begin duidelijk is (zelfstandigheid of thuis). Binnen deze groep zijn de jongeren qua fasering minder afhankelijk van beloningen.
Een jongere die bij Paljas Plus Tender geplaatst wordt, krijgt een intakegesprek met een zorgcoördinator en een ouder & gezinsbegeleider. Na de intake wordt bepaald op welke leefgroep de betreffende jongere geplaatst wordt. Om te bepalen in welke groep een jongere het best terecht kan, wordt met name gekeken naar leeftijd en seksespecifieke problematiek. De instelling kiest ervoor om jongeren met een vergelijkbare problematiek zoveel mogelijk over de groepen te spreiden. Wanneer de inschatting is dat een jongere niet in een groep met een bepaalde samenstelling past, wordt hier rekening mee gehouden. Overplaatsing naar een andere groep die beter geschikt is, komt ook voor. Wanneer is bepaald in welke leefgroep de jongere komt, krijgen de pedagogisch medewerkers informatie over de achtergrond en problematiek van de jongeren. De zorgcoördinatoren informeren de pedagogisch medewerkers over het effect van bepaalde stoornissen op de groepsdynamiek.
Paljas Plus Tender wil meer differentiatie tussen de groepen en werkt aan het opzetten van een portaalgroep (meer ruimte voor diagnostiek bij onduidelijke meervoudige problematiek) en een systeemgroep (kortdurende behandeling, systeemgericht door de inzet van Multi Systeem Therapie (MST) of Functional Family Therapie (FFT)).

Wanneer vooraf bekend is dat jongeren een licht verstandelijke beperking (LVB) hebben, worden zij niet bij Paljas Plus Tender geplaatst, maar gaan ze binnen de regio naar een andere instelling voor gesloten jeugdzorg. Wanneer na opname blijkt dat een jongere een lager IQ dan 65 heeft, wordt deze alsnog overgeplaatst.

Er zijn voldoende mogelijkheden om het personeel flexibel in te zetten
Paljas Plus Tender kan personeel flexibel inzetten, wanneer dat nodig is door omstandigheden of in verband met zeer heftige problematiek. Als voorbeeld wordt genoemd dat 's nachts een extra pedagogisch medewerker en extra beveiliging is ingezet nadat een loverboy van een meisje op het terrein was verschenen. Er is voldoende bezetting op de groepen om flexibel om te kunnen gaan met de inzet van personeel. Op de groepen is één pedagogisch medewerker per vier jongeren, bij onrust wordt dit één pedagogisch medewerker op twee jongeren. Op de groepen van zes jongeren staan twee pedagogisch medewerkers.
Begeleid verlof is mogelijk, maar komt niet veel voor. Paljas Plus Tender probeert begeleid verlof vorm te geven door de familie van de jongeren daarin te betrekken.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

Criterium **De instelling draagt zorg voor voldoende toegerust personeel**	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Verklaring omtrent gedrag medewerkers		√
Kennis en vaardigheden medewerkers	√	
Toerusting personeel: sturing en coaching	√	

Toelichting

Verklaring omtrent gedrag medewerkers: aantal VOG's is niet of niet tijdig aanwezig
Paljas Plus Tender vraagt voor vaste en tijdelijke medewerkers een verklaring omtrent gedrag (VOG) aan. De inspectie beoordeelt deze indicator toch als niet operationeel. De inspectie constateerde meerdere onregelmatigheden bij de toetsing van tien willekeurige personeelsdossiers van zowel vaste als tijdelijke medewerkers.
Voor de inspectie zijn twee onregelmatigheden het belangrijkste. De eerste is dat in het dossier van twee pedagogisch medewerkers, die al meerdere jaren in dienst zijn, geen VOG aanwezig was. De tweede is dat voor een aantal medewerkers de VOG ruim later (meer dan zes maanden) is afgegeven dan het moment waarop de medewerkers in dienst zijn getreden.
Daarnaast is voor een aantal medewerkers pas een VOG afgegeven bij een functiewisseling en niet bij de oorspronkelijke indiensttreding.

Kennis en vaardigheden medewerkers zijn voldoende

Bij Paljas Plus Tender werken evenveel hbo-ers als mbo-ers. De instelling kent pedagogisch medewerkers A en B. De medewerkers A hebben een hbo-opleiding en minimaal vijf jaar in verschillende werkvormen van Paljas Plus Tender allround ervaring opgedaan.

Nieuwe pedagogisch medewerkers lopen de eerste twee weken boventallig mee. Deze periode is ook een wederzijds aftasten of het werk de nieuwe collega ligt. De nieuwe pedagogisch medewerkers krijgen in het eerste jaar een training in de basismethodiek, die Paljas Plus Tender zelf ontwikkeld heeft (systeemgericht werken, oplossingsgerichte bejegening, gedragstherapeutisch werken en de essentie van geslotenheid). Verder is er in de eerste periode het buddyproject, waarbij nieuwe medewerkers meelopen met een ervaren pedagogisch medewerker en zij verschillende aspecten van het werk samen doen. Jaarlijks krijgen alle medewerkers een D-tac training in conflicthantering en agressieregulatie. Medewerkers kunnen zich zelf inschrijven voor een groot aantal verschillende modules. Ook kan een teamleider bepalen dat een bepaalde module voor een medewerker of een team moet worden ingezet. Training in psychopathologie wordt niet standaard gegeven aan de pedagogisch medewerkers. Paljas Plus Tender gelooft dat dit beter beklijft wanneer het op casusniveau op maat wordt gegeven. De GGZ-psycholoog geeft uitleg in het team over de casus en de zorgcoördinator zorgt vervolgens voor begeleiding van het team. Op de groepen is een map psychopathologie met daarin handvatten voor de meest voorkomende stoornissen.

De pedagogisch medewerkers voelen zich voldoende toegerust om de jongeren te begeleiden. Zij geven aan dat ze jongeren in het begin van hun verblijf vaak ook veel moeten leren over zaken als persoonlijke verzorging en basale fatsoensnomen. De jongeren geven aan dat de pedagogisch medewerkers meestal goed de regie op de groep hebben; ze geven ruimte, maar grijpen tijdig in als er ruzie dreigt. Ook geven zij vaak het goede voorbeeld.

Toerusting personeel: sturing en coaching zijn voldoende

Sinds mei 2010 zijn er teamleiders die hun kantoor naast de groepen hebben. Zij zijn veel op de groepen en hebben een goed zicht op hoe de medewerkers en jongeren op de groep met elkaar omgaan. Wanneer dat nodig is, coachen zij een medewerker tijdens het werk of bepalen zij dat een pedagogisch medewerker of een heel team een extra opleiding moet volgen. Via een scholingskaart gaan zij na welke individuele opleidingen een pedagogisch medewerker jaarlijks volgt.

Hoewel elke groep/elk huis een bepaalde eigen cultuur heeft, streeft Paljas Plus Tender ernaar dat er tussen de groepen voldoende eenduidigheid bestaat. Onderling overleg tussen de teamleiders en periodiek overleg tussen de pedagogisch medewerkers A en de zorgcoördinatoren dragen daaraan bij. De teamleiders stellen het belang van eenduidig handelen regelmatig in de teambesprekingen aan de orde. Zoals in paragraaf 2.2 (Passende en aandachtvolle omgeving, *De omgang is respectvol)* is vermeld, sturen de teamleiders op het onderling geven van gerichte feedback.

Speerpunt voor 2011 is het creëren van een zo goed mogelijk pedagogisch basisklimaat. Daarbij wil Paljas Plus Tender kwaliteitsstandaarden van Q4C[5] overnemen en meer gebruik maken van wat jongeren en ouders belangrijk vinden. Zij doen dat door middel van spiegelgesprekken met de ouders. Daarbij zit het team rond de ouders die mogen aangeven wat ze vinden van het

[5] Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen. Door van Fiet van Beek en Leo Rutjes (red.).Bohn Stafleu van Loghum, Houten 2009.

pedagogisch klimaat. Het team mag alleen luisteren en aan het eind verduidelijkende vragen stellen. Dit blijkt heel leerzaam voor het team. Verder gebruiken ze de 'veiligheidsbarometer' waarin jongeren kunnen aangeven wat ze anders zouden willen.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen Paljas Plus Tender en het Warandecollege

Dit hoofdstuk gaat over het thema samenwerking tussen de school die binnen de instelling gevestigd is en de instelling. Het thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. Het criterium geeft weer wat de inspecties verwachten. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een school en een instelling aan de verwachting voldoen.

Het hoofdstuk begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspecties per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.
In het toetsingskader in bijlage 1 geven de inspecties per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordelen. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel.
In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspecties tijdens het toezicht met betrekking tot de indicatoren hebben gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspecties een indicator als *niet operationeel* beoordelen, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

3.1 Samenwerking instelling en school

Criterium **De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
Onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling		√
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren		√
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan	√	
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten		√

Toelichting

Onderwijs is onvoldoende een essentieel onderdeel van de behandeling
Omdat jongeren vaak lang moeten wachten op de groep voordat zij met het onderwijs kunnen beginnen, beoordelen de inspecties deze indicator als niet operationeel.

Paljas Plus Tender heeft in toenemende mate te maken met jongeren die rechtstreeks van huis of de straat binnenkomen. Zij hebben een lange voorgeschiedenis in de zorg, maar hoe die voorgeschiedenis is, wordt vaak pas na opname duidelijk. Ook de informatie over het didactisch verleden van deze jongeren is bij opname in de instelling vaak te beperkt. Op dit moment is de instelling onvoldoende in staat om aan de school binnen een zo kort mogelijke termijn na opname

onderwijsrelevante gegevens aan te leveren. De school heeft deze gegevens nodig om het onderwijsaanbod zo goed mogelijk te kunnen afstemmen op de mogelijkheden van de leerling. Zij gaat daarom pas tot plaatsing van de jongere over, als het onderwijsprofiel bekend is. Het gevolg is dat jongeren die in hoge mate gebaat zijn bij onderwijs, daarvan enige tijd verstoken blijven. De inspecties hebben jongeren gesproken die tot zes maanden op de groep op onderwijs hebben moeten wachten.

Aan de jongeren van het Paljas Plus Tender project biedt het Warandecollege onderwijs in fasen. Tijdens de eerste fase, die varieert van zes tot tien weken, krijgen zij onderwijs op de zolder van de leefgroep (gesloten cluster). Voor de vakken techniek en lichamelijke oefening gaan zij in deze periode onder begeleiding naar de school op het terrein. Vanaf fase twee krijgen de jongeren ook de overige vakken in de school op het terrein aangeboden (open cluster). In het open cluster vermengen de Paljas Plus Tender jongeren zich met de overige residentieel geplaatste jongeren van de zorginstelling Paljas Plus Tender.
Het Warandecollege biedt in principe alleen onderwijs aan op vmbo-niveau. Jongeren die een hoger onderwijsniveau hebben, moeten op de groep wachten tot zij ver genoeg in hun behandeling zijn om naar een school buiten Paljas Plus Tender te kunnen.
Het Warandecollege kent geen lesuitval. De jongeren worden vrijwel nooit naar de groepen teruggestuurd omdat er een docent ziek is.

School en instelling werken onvoldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren
De instelling en de school voeren de afspraken rond de dagelijkse overdracht nog niet volledig uit. Daarom beoordelen de inspecties deze indicator als niet operationeel.

Afspraak is om zaken die dagelijks van belang zijn, via de mail uit te wisselen, maar dat gebeurt in een behoorlijk aantal gevallen onvoldoende structureel. De school noemt een percentage van 40% waarin het wel gebeurt en de instelling bevestigt dit. In een handboek 'Terrein' liggen de afspraken tussen school en instelling vast. De school heeft dit handboek geformaliseerd, maar de instelling nog niet. Een enquête naar tevredenheid onder de pedagogisch medewerkers en ouders heeft een zeer geringe respons opgeleverd. De teamleiders geven aan dat zij hierop niet hebben kunnen sturen omdat zij niet wisten dat de enquête was uitgezet onder de medewerkers. School en instelling geven aan dat het nog teveel gescheiden werelden zijn.
Kort voor de uitvoering van het toezicht door de inspecties is een tweewekelijks overleg gestart tussen de teamleiders van de school en die van de instelling. Wekelijks is er ook een overleg tussen de locatiemanager en de directeur van de school. Tijdens deze overleggen komen ook individuele casussen aan de orde.

School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan
In het behandelplan van de instelling wordt altijd een onderdeel over school opgenomen en de school gebruikt het behandelplan om het kerndocument, waarin de beginsituatie van de jongere staat, vorm te geven. Ook wordt er gezamenlijk geëvalueerd en overlegd over de jongeren.
In vrijwel alle gevallen zit er een leerkracht bij de evaluatie van het behandelplan. Als dat niet lukt levert de school een stukje informatie. De school houdt clustervergaderingen met alle leerkrachten

waarin een zorgcoördinator of pedagogisch medewerker indien gewenst kan aansluiten. Dit gebeurt onder andere om te overleggen over doorstroming naar het open cluster van de school. De school geeft dagelijks in een boekje aan waar de jongeren zijn met het behalen van hun doelen op school. De jongere laat het boekje op de leefgroep aftekenen. School en instelling weten elkaar steeds beter te vinden rond de behandeling van de jongere.

School en instelling werken onvoldoende samen bij incidenten
De aanpak van school en instelling bij incidenten is nog teveel van elkaar gescheiden, waardoor het voor de jongeren niet altijd duidelijk is waar zij aan toe zijn. Om die reden beoordelen de inspecties deze indicator als niet operationeel.

De school heeft een protocol hoe om te gaan met incidenten. In geval van crisis kunnen de leraren altijd terugvallen op een achtervang. Een medewerker neemt de jongere dan mee uit de klas. Ook gaan jongeren soms uit zichzelf naar de achtervang. De school heeft een aparte ruimte waarin de jongere kan doorwerken. Als dat niet gaat, brengt de beveiliging de jongere naar de groep. De groepsleiding wordt hiervan telefonisch op de hoogte gesteld. Als de situatie het toelaat, kan een jongere het volgende blok weer instromen op school. Leerlingen geven aan dat eenduidige afwegingen voor terugkeer naar de klas ontbreken. De school registreert alle incidenten in een eigen systeem dat niet aan het systeem van de instelling is gekoppeld. Incidenten worden opgetekend in een contactboekje dat dagelijks door de school wordt ingevuld.
De instelling heeft een eigen incidentenprocedure en incidentenregistratie. Jongeren geven aan dat medewerkers op school anders met incidenten omgaan dan die op de groep en dat er grote verschillen zitten in de manier waarop zij reageren. Zij beklagen zich erover dat sommige leraren heftig reageren. Ook de pedagogisch medewerkers noemen de verschillen in aanpak. De teamleiders geven aan dat zij in het team begrip vragen voor de andere situatie waarin een leerkracht zich bevindt.

Hoofdstuk 4 Het Warandecollege

Tijdens het periodiek kwaliteitsonderzoek dat de Inspectie van het Onderwijs uitvoerde op 29 juni 2009 constateerde zij dat de kwaliteit van het onderwijs op vso-zmok school Lievenshove te Oosterhout, inmiddels Warandecollege genaamd, van voldoende niveau is. Bevindingen en conclusies staan beschreven in het inspectierapport dat is vastgesteld op 13 november 2009. De inspectie kende aan de school het basisarrangement toe en had geen reden het toezicht te intensiveren.

Ondanks het basisarrangement besloot de Inspectie van het Onderwijs om op 12 januari 2011 opnieuw onderzoek te doen in samenwerking met de Inspectie Jeugdzorg. Aanleiding hiervoor is het volgende.
Bij het onderzoek in juni 2009 lag het accent op de school als geheel en met name op de vier groepen in het open cluster. De gegevens die bij de inspectie bekend zijn, zijn daarom te weinig toegesneden op de Paljas Plus jongeren en daarmee onvoldoende geschikt om in een actueel inspectierapport op te nemen. Bij dit onderzoek in 2011 vormde de inspectie zich alleen een beeld van het onderwijs aan de jongeren van het Paljas Plus project en van de samenwerking tussen school en instelling. De inspectie nam de oordelen van 2009 die met de onder 4.1 genoemde indicatoren in verband staan, als uitgangspunt en verifieerde deze in de huidige situatie.
De andere indicatoren uit de basisset van het toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005 maakten geen deel uit van dit onderzoek.

Het onderzoek leidt niet tot een nieuw rapport van bevindingen over de kwaliteit van het onderwijs op het Warandecollege. Verificatie heeft uitgewezen dat het oordeel van 2009 ook in de huidige situatie van toepassing is. De inspectie handhaaft het basisarrangement en verwijst voor een nadere toelichting naar het rapport van bevindingen dat is vastgesteld op 13 november 2009. Recente bevindingen, die in dit gezamenlijk rapport zijn opgenomen, hebben geen invloed op het eerdere oordeel op de indicatoren uit het waarderingskader. Zij dienen ter beoordeling van een van de thema's in dit gemeenschappelijke onderzoek. Het gaat om het thema dagprogramma. Door de week maakt de school een belangrijk deel uit van het dagprogramma van de jongeren. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 1 is opgenomen.

4.1 Dagprogramma

Criterium **De school zorgt voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren** ***Indicatoren***	Operationeel	Niet operationeel
De intake is van voldoende kwaliteit		√
Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs	√	
School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende	√	
Per leerling een toegesneden handelingsplan	√	
Aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	√	
Personeel is goed toegerust voor het werk	√	

Toelichting

De intake is van onvoldoende kwaliteit
De huidige intakeprocedure voorziet er niet in dat Paljas Plus Tender jongeren onmiddellijk na opname in de zorginstelling Paljas Plus Tender onderwijs ontvangen op het Warandecollege. Voordat de school de jongere toelaat, vraagt zij aan de instelling informatie te verstrekken op basis waarvan zij de onderwijsrelevante beginsituatie in kaart kan brengen. Deze informatie bestaat uit een psychologische rapportage, een onderwijskundig rapport en relevante niveaubepaling van maximaal zes maanden oud, een hulpverleningsrapportage en een aanmeldformulier en toestemmingsverklaring van ouders. Doordat Paljas Plus Tender voor deze informatie onvoldoende kan rekenen op de medewerking van Bureau Jeugdzorg, verstrijken soms weken tot maanden voor de jongere onderwijs ontvangt. Ook zorgen een soms te hoge instroom en een problematische door- en uitstroom van leerlingen voor vertraging bij de schoolplaatsing. Dit is een ongewenste situatie. Te meer omdat, wanneer jongeren op de groep blijven, daar het dagprogramma van onvoldoende kwaliteit is. Als mogelijke oplossing overwegen school en instelling de invoering van een 8 tot 8 programma.

Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs
Voor iedere leerling maakt de commissie voor de begeleiding een kerndocument waarin de onderwijsrelevante beginsituatie is vastgelegd. Op basis van dit document komt binnen vier weken na plaatsing het handelingsplan klas tot stand. Afhankelijk van hun mogelijkheden plaatst de school de leerlingen op een vmbo leerweg (basisberoepsgericht tot en met theoretisch) of op een arbeidsgerichte leerweg. In sommige gevallen hebben leerlingen een havo- of vwo-perspectief. Voor deze leerlingen is het aanbod op het Warandecollege te beperkt. Naarmate de leerlingen verder in hun behandeling zitten en meer vrijheden aan kunnen, overweegt de school voor een enkele leerling om deze buiten het terrein onderwijs te laten volgen.

School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende
De school beschikt over een geheel aan testen en procedures om leerlingen te volgen en hun resultaten te meten. Zo gebruikt zij methodegebonden toetsen, neemt zij KSE examens en

proefexamens af en hanteert zij bij de start en tussentijds incidenteel het volg- en adviessysteem van cito. Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling neemt de school elk jaar de schoolvragenlijst af. Daarnaast kent zij een beloningssysteem dat de werkhouding en sociale vaardigheden van de leerlingen in kaart brengt. Dit systeem is gekoppeld aan doelen in het handelingsplan. Ook werkt de school met een methode voor sociale vaardigheid. In ontwikkeling is de verbreding van het praktijkaanbod met een daaraan gekoppeld volgsysteem.

Per leerling een toegesneden handelingsplan
Alle leerlingen beschikken over een handelingsplan klas dat ingaat op de diverse vak- en vormingsgebieden. Het plan wordt halfjaarlijks geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. De sociaal-emotionele doelen sluiten aan bij de behandeldoelen van de instelling. Daarnaast stelt de school op dit gebied ook eigen doelen. Punt van aandacht is de relatie tussen het handelingsplan en het beoogde ontwikkelingsperspectief van de leerling. Deze relatie is op dit moment onvoldoende traceerbaar. Een ander aandachtspunt vormt de onderwijstijd. In het handelingsplan onderbouwt de school niet hoe zij waarborgt dat leerlingen die stage lopen per saldo het wettelijk vereiste minimum aantal uren onderwijs ontvangen. Uit een gesprek met leerlingen maakt de inspectie op dat bij leerlingen die stage lopen er mogelijk sprake is van verlies aan onderwijstijd.

Voldoende aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen
De samenstelling van de groepen komt voornamelijk tot stand op basis van de leerroute van de leerling en zijn uitstroomprofiel, maar ook andere factoren kunnen een rol spelen. Binnen de groepen werken de leerlingen aan de hand van een takenkaart met daarop een individuele planning van de leerstof.

Personeel is voldoende toegerust voor het werk
De school heeft een visie op klassenmanagement in beleid vastgelegd. Uitkomsten van klassenbezoeken geven de directie zicht op leerpunten en scholingsbehoeften. Een cyclus van peilingen naar welbevinden onder leerlingen en medewerkers is de laatste jaren op gang gekomen. De directie benoemt enkele knelpunten. Uit een analyse van normjaartaak formulieren blijkt dat bij veel personeelsleden de verhouding tussen les- en behandeltaken, overige schooltaken en deskundigheidsbevordering uit balans is. Verder hebben bovenschoolse ontwikkelingen tot vertraging geleid van de verbeteracties uit het jaarplan 2009/2010. De commissie voor de begeleiding ervaart een hogere taakbelasting onder andere door een hogere in-, door- en uitstroom. Zij wenst een betere afstemming met jeugdzorg om jeugdzorgtrajecten beter af te stemmen op de onderwijstrajecten.

Hoofdstuk 5 Eindoordelen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en oordelen de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg samen over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.
De beoordeling van de Inspectie van het Onderwijs over het dagprogramma dat de school biedt is opgenomen in hoofdstuk 4.
Paragraaf 5.1 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.
Paragraaf 5.2 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

5.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in Paljas Plus Tender voor jongeren voldoende is.
De instelling scoort 9 van de 12 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee aan de verwachtingen van de inspectie.

De instelling komt goed uit het rapport wat betreft de volgende punten:

- De instelling biedt de jongeren een aandachtvolle omgeving en scoort alle indicatoren op het gebied van een passende en aandachtvolle omgeving operationeel.
- De instelling heeft verschillende soorten leefgroepen en houdt rekening met de leeftijd en problematiek van jongeren bij de beoordeling welke leefgroep voor hen het meest geschikt is. Wanneer de problematiek van jongeren daarom vraagt, zijn er voldoende mogelijkheden om extra begeleiding in te zetten op de leefgroepen. Alle indicatoren op het gebied van aandacht voor samenstelling leefgroep zijn operationeel.
- Het personeel is toegerust voor het werk met de jongeren.

Belangrijke knelpunten zijn echter:

- Jongeren zitten in het begin vaak te lang op de groep voordat ze met onderwijs kunnen beginnen. Dit sluit niet aan bij wat de jongeren willen en nodig hebben.
- Bovendien zijn er op de groep voor jongeren die nog geen onderwijs volgen onvoldoende activiteiten te doen en is er onvoldoende variatie.
- Verklaringen omtrent gedrag zijn niet voor alle medewerkers aanwezig, tevens is voor een aantal medewerkers de VOG ruim later (meer dan zes maanden) afgegeven dan het moment waarop de medewerkers in dienst zijn getreden.

Aanbeveling

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg bij het thema het leefklimaat van jongeren op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij Paljas Plus Tender bij drie indicatoren nog niet het geval is, beveelt de inspectie aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn.

De inspectie wil binnen zes weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij het leefklimaat van de jongeren gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

5.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel luidt dat Paljas Plus Tender en het Warandecollege onvoldoende samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbreekt.

De school en de instelling scoren op 1 van de 4 indicatoren operationeel en voldoen daarmee niet aan de verwachtingen van de inspecties.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- Voor de jongeren is onderwijs geen essentieel onderdeel van de behandeling, omdat jongeren vaak lang moeten wachten op de groep voordat zij met het onderwijs kunnen beginnen.
- De jongeren worden niet op een vergelijkbare manier benaderd en behandeld op school en binnen de instelling, omdat school en instelling onvoldoende samenwerken bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren. Afspraken rond de dagelijkse overdracht worden maar gedeeltelijk uitgevoerd.
- Het leefklimaat voor jongeren is minder veilig en voorspelbaar omdat school en onderwijs bij incidenten niet eenduidig handelen, registreren en evalueren.

Aanbeveling

De inspecties zijn van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg en de scholen bij het thema samenwerking op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij Paljas Plus Tender en het Warandecollege bij drie indicatoren nog niet het geval is, bevelen de inspecties aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn.

De Inspectie Jeugdzorg wil binnen zes weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met het Warandecollege gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspecties zullen het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het

plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

Bijlage 1 – Toetsingskader inspecties

Toelichting op scoreclassificaties per criterium.

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
Dagprogramma (leefgroep, vrije tijd)	De instelling zorgt dat het dagprogramma voldoende aansluit op de behoeften van jongeren	- jongeren ervaren dat het dagprogramma aansluit bij wat ze willen en aankunnen - medewerkers passen binnen de mogelijkheden het dagprogramma aan op wat jongeren willen en aankunnen	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt voor voldoende en gevarieerd aanbod in het dagprogramma	- jongeren ervaren dat er voldoende dagprogramma is met een gevarieerd aanbod - medewerkers zorgen voor voldoende dagprogramma met een gevarieerd aanbod	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op het dagprogramma	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de invulling van het dagprogramma - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid om invloed te hebben op de invulling van het dagprogramma	jongeren medewerkers
Dagprogramma (school)	De intake van de school is van voldoende kwaliteit	- school heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere	jongeren documenten
	De school zorgt dat iedere leerling op het juiste niveau met het onderwijs begint	- commissie van begeleiding (CvB) bepaalt voor *alle* leerlingen de beginsituatie	CvB leerlingendossiers
	De school volgt de vorderingen en ontwikkelingen van de leerlingen voldoende	- voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft per leerling een toegesneden handelingsplan	- de school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	- de school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren	medewerkers school jongeren lesobservaties

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De school zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen	medewerkers school documenten
Samenwerking instelling en school	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	- bij opname in de instelling gaan jongeren zo snel mogelijk naar school - jongeren vertellen dat ze niet lang (1 à 2 weken) op plaatsing op school hebben gewacht - er is geen lesuitval waardoor jongeren niet naar school kunnen - de school registreert en analyseert de lesuitval	jongeren medewerkers instelling en school documenten
	School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	- de inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school	medewerkers instelling en school
	School en instelling werken voldoende samen bij het handelingsplan	- bespreken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school en maakt onderdeel uit van het overleg met de instelling	medewerkers instelling en school jongeren
	School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	- de samenwerking tussen school en instelling is geformaliseerd en maakt deel uit van het instellingsbeleid - de procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toegepast - er is een overzichtelijke incidentenregistratie toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd	medewerkers instelling en school jongeren leerlingendossiers
Aandachtvolle omgeving	De instelling zorgt voor een fysieke leefomgeving van voldoende kwaliteit	- jongeren zijn tevreden over hun fysieke leefomgeving - de leefgroepen zijn passend en veilig ingericht - de leefgroepen zijn zichtbaar schoon	jongeren medewerkers observatie

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op hun fysieke leefomgeving	- jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de inrichting van hun fysieke leefomgeving - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid invloed uit te oefenen op hun fysieke leefomgeving	jongeren medewerkers observatie
	De instelling zorgt ervoor dat de omgang binnen de instelling voldoende respectvol is	- jongeren ervaren dat respect binnen de instelling belangrijk is - jongeren ervaren dat zij medewerkers kunnen vertrouwen - medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldgedrag en geven zelf het goede voorbeeld	jongeren medewerkers
	De instelling zorgt ervoor dat de medewerkers een aandachtvolle houding hebben ten opzichte van de jongeren	- jongeren ervaren dat er aandacht is voor hun interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. - jongeren ervaren dat de medewerkers goed gedrag opmerken en complimenten maken - medewerkers hebben aandacht voor de interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. van de jongeren - medewerkers belonen positief gedrag - medewerkers maken tijd en hebben aandacht voor de jongeren	jongeren medewerkers
Aandacht voor samenstelling leefgroep	De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroepen	- medewerkers zijn zich bewust van de problematiek van de jongeren bij de samenstelling van de leefgroep	medewerkers
	De instelling heeft aandacht voor de inzet van personeel	- de instelling gaat flexibel om met inzet personeel wanneer de problematiek van jongeren daar om vraagt	medewerkers
Voldoende toegerust personeel	De instelling heeft alleen medewerkers met een VOG in dienst	- van medewerkers wordt een verklaring omtrent het gedrag gevraagd (VOG)	personeelsdossiers medewerkers
	De instelling heeft medewerkers met voldoende kennis en vaardigheden in dienst	- medewerkers hebben voldoende pedagogische kennis. - medewerkers hebben voldoende kennis over de problematiek van de aanwezige populatie en handelen ernaar	personeelsdossiers medewerkers jongeren

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
		- medewerkers hebben voldoende vaardigheden	
	De instelling zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	- De instelling stuurt/coacht medewerkers op hun werk in de leefgroep	medewerkers

Bijlage 2 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg

Aanleiding en probleemstelling
In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging van de drie stadia in het Kwaliteitskader, heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin uitvoert op alle instellingen voor gesloten jeugdzorg in de periode 2008 t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd, inclusief enige hertoetsen bij instellingen die bij het toezicht in eerste instantie geen voldoende hadden gescoord. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg[6].

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt. Net als stap 1 vindt ook stap 2 plaats bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg.
De inspectie voert dit toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. In stap 2 komen normen uit de volgende thema's in het Kwaliteitskader aan bod: Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel.
Samengevat gaat het hier om het dagelijkse leven van de jongeren in de instelling en om randvoorwaarden voor behandeling.

Het belang van het kind staat voor de inspectie voorop. In stap 1 toetst de inspectie de rechtspositie van de kinderen en hoe er wordt omgegaan met hun verlof. In stap 2 wordt het leefklimaat binnen de instelling getoetst. Dat het leefklimaat de behandeling van de kinderen (en jongeren) ondersteunt, is volgens de inspectie een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van hun behandeling. Het Kwaliteitskader geeft onder het thema 'Opvoeding' een aantal normen over het leefklimaat die veelal open geformuleerd zijn.
De inspectie heeft zich voor de invulling van deze open normen door een aantal bronnen laten inspireren:

- een bijeenkomst *"Open normen"* die zij heeft georganiseerd met vertegenwoordigers uit "het veld" in oktober 2009;
- het boek *"Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen"*[7]*;*

[6] In de inleidende notitie aan de minister over het stapsgewijze toezicht wordt stap 1 het toezicht op de gesloten leefomgeving genoemd. De criteria over de rechtspositie zijn in het Kwaliteitskader onder dit thema opgenomen.
[7] Onder redactie van Fiet van Berk en Leo Rutjes, Houten 2009.

- het rapport *"Goed bejegenen. Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen"* van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming[8];
- het artikel *"Pedagogisch handelen in de residentiële zorg. Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat"*[9].

Deze bronnen zijn ook belangrijk geweest bij de keuze op welke criteria de inspectie zich bij het toezicht in het bijzonder zou richten en hoe de thema's Dagprogrammering en Personeel uit het Kwaliteitskader zijn ingevuld.

De samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs betreft met name het thema Dagprogrammering, omdat hierin het onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Het onderwijs kan wezenlijk bijdragen aan het perspectief van de jongeren. Daarnaast is goede samenwerking en uitwisseling tussen instelling en school een belangrijke voorwaarde voor een goede behandeling. De beide inspecties voeren samen het toezicht stap 2 uit, de Inspectie Jeugdzorg in de instelling en de Inspectie van het Onderwijs in de bijbehorende school.

De samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg betreft met name het thema Personeel, omdat het van belang is dat het personeel voldoende toegerust is om een psychische of psychiatrische stoornis bij de jongeren te herkennen en om escalatie van problematisch gedrag te voorkómen. De Inspectie Jeugdzorg toetst deze criteria. De Inspectie voor de Gezondheidszorg komt in actie als de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg daartoe aanleiding geven.

De Inspectie Jeugdzorg toetst, gezien de richting van het onderzoek, niet *alle* normen met betrekking tot de thema's Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel. De keuze van de criteria en indicatoren komt voort uit de bovengenoemde inspiratiebronnen.
Een thema dat vanuit de instellingen voor gesloten jeugdzorg en vanuit de jongeren wordt aangegeven als belangrijk voor het leefklimaat is de samenwerking en het contact met de ouders. Omdat de inspectie met de sector heeft afgesproken dat de samenwerking met de ouders in stap 3 van het toezicht wordt getoetst, zal dit onderdeel bij stap 2 niet aan de orde komen.
Voor een goed leefklimaat is ook veiligheid een belangrijk criterium. Omdat dit al getoetst is in de entreetoets, komt dit criterium bij stap 2 niet uitgebreid meer aan de orde.

Vraagstelling
De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het onderzoek geformuleerd:

> *In hoeverre is de instelling voor gesloten jeugdzorg in staat een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden?*

Werkwijze
Het onderzoek per instelling bestaat uit een analyse van gegevens van de instelling en een praktijktoets.

[8] Versie 2010.
[9] Door Netty Jongepier, Macha Struijk en Peer van der Helm, gepubliceerd in JeugdenCo, Kennis 01-2010.

Er zit een vaste volgorde in het onderzoek:

1. opvragen feitelijke informatie bij de instelling (voor zover nog niet bij de inspectie bekend) over
    - groepsgrootte,
    - aantal groepsleiders op de groep,
    - verloop onder groepsleiders,
    - opleidingsniveau groepsleiders,
    - dagprogramma;
2. opvragen eigen score instelling op de indicatoren in het toetsingskader van de inspectie, vooraf te mailen aan de inspectie;
3. enquête op school kinderen / jongeren, af te nemen door de inspectie;
4. observaties op de leefgroepen;
5. interview met medewerker kwaliteit;
6. interviews met kinderen / jongeren;
7. interviews met groepsleiders;
8. interviews met gedragswetenschappers en teamleiders;
9. mogelijk analyse van enige cliëntendossiers.

De inspectie start met het analyseren van feitelijke informatie van de instellingen. De inspectie gebruikt de eigen scores van de instelling op de indicatoren in het toetsingskader om het toezicht op maat te maken.
De inspecteurs nemen daarna op de eerste dag van de praktijktoets een enquête af onder alle kinderen en jongeren met behulp van stemkastjes. Ook voert de inspectie observaties uit op de leefgroepen.
De inspectie analyseert mogelijk enige cliëntendossiers voor zover dit nodig is om eerder ingewonnen informatie te checken.
De werkwijze is zo ingericht dat deze betrouwbare informatie oplevert om het leefklimaat te beoordelen en de instellingen en de bewindspersoon op de hoogte te stellen van de kwaliteit, zodat waar nodig verbeteringen kunnen worden aangebracht.

De inspectie voert het toezicht uit in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011 bij *alle* bestaande instellingen voor gesloten jeugdzorg. Bij instellingen met meerdere vestigingen streeft de inspectie naar toetsing van die vestiging die de inspectie nog niet eerder bezocht heeft.

Rapportage

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat en wat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport is. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op en, in een bijlage, de inhoudelijke reactie van de instelling. In het rapport komt een aparte paragraaf met het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

Als de inspectie de rapportages heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en aan de instellingen zelf. De inspectie plaatst de vastgestelde rapporten op haar website.

De Inspectie Jeugdzorg schrijft na het toezicht stap 2 voor de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een geaggregeerde notitie over de resultaten van het toezicht stap 2.

Bijlage 3 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport

(Zie hierna.)